

ODLA UPP LANDET

En utställning om växtkraft, gemenskap och nya möjligheter

Folkets Hus
och Parker

Odla upp landet

I Sverige frodas fritidsodlingen på balkonger, kolonilotter och i trädgårdar. Samtidigt blir de professionella matproducenterna, bönderna, allt färre. Hälften av all mat i Sverige importeras. Matskandalerna avlöser varandra och många undrar vad vi egentligen äter. Därför tar vissa saken i egna händer. Nya relationer mellan producenter och konsumenter börjar växa fram. Odling i nya former spirar och motiven är långt fler än att bara få mat på bordet. En del vill helt enkelt ha bättre mat, andra odlar sociala relationer. Många odlar för förändring.

Odla upp landet är en utställning om odlare i staden och på landet. Tankar om maten vi äter, hur den odlas idag och några visioner om framtidens odling. I utställningen möter vi engagerade odlare, människor som försöker hitta nya försörjningssätt på landsbygden och odlare som vill förändra världen.

Utställningen innehåller:

- 6 skärmar som kan hängs på vägg, sätts ihop till vikskärmar eller tresidiga pelare.
- 5 stycken dioramor med scener från olika odlings-situationer. Modellerna är placerade i plexihuvor.
- 8 stycken stövlar som kan användas t ex som skyltning, vägvisare, eller för att inringa utställningsytan.
- Monteringsinstruktioner, lärarhandledning, affisch, folder.

Exempel på utställningsskärmar

Sverige, bönderna och marken

I Sverige minskar inte bara antalet lantbrukare, gårdarna blir också större. Bara sedan mitten av 1990-talet har det som då var tio gårdar uppgått i en enda stor gård. Många jordbruk läggs ner helt och hållet. De som har både animalska- och växtproduktion försvinner och specialiseringen ökar. Eksploateringen av jordbruksmark ökar genom att åker- och betesmark används för bostäder, lokaler och vägar. Mark som inte uppfattas som viktig för livsmedelsförädlning nu, kan mycket väl bli värdefull för framtida mat- och energiproduktion och har därutöver stora natur- och kulturvärden. För i om jordmån att skapas tar det 100 år...

Andelsjordbruk

Ett sätt att öka banden mellan odlare och konsument är de så kallade andelsjordbruken (Community Supported Agriculture, CSA). I andelsjordbruk har odlaren prenumeranter, som får sin grönsaksåskåda en gång i veckan hela säsongen. Förutom ryskörda, säsonganpassade produkter som ger bästa smak och kvalitet, får konsumenten en inblick i hur odlingen sköts eller hur hönsen har det. För producenten ger prenumeranter bättre ekonomisk förutsägbarhet. Odlaren skördar och vet allt blir sålt, till skillnad från om hon eller han tar sig till torget och kanske inte får något sålt alls.

Rekoringen

Rekoringen handlar om snabb matchning mellan säljarens utbud och kundens önskemål. Via en lokal Facebook-grupp kan odlaren skriva: "Har 12 kilo palsternacka och 5 lådor ägg på fredag". Den palsternackesugne bokar ett önskat antal kilo. Köpare och säljare banger sig till ett överenskommet ställe, som en större parkeringsplats, där affären görs upp. Det är snabbt köpp och inga mellanhänder, men en klart oskum affär, eftersom kunden får kol på både av vem och hur näckorna är odlade. Fenomenet började i Finland 2013 och sprids nu till andra länder.

Förslagen Riksstämp
Joni Hokkila och Maria Danielsson driver tillsammans med Jona förskola småbrukat Riksstämp där grönsaksodlingen är organiskt som ett andelsjordbruk. All produktion äger utifrån hållbarhetsprinciper att omsorgen om jord, djur, människor och den omkringliggande naturen är viktig. Därtill används material från agroforestry, permakultur och hypogäta ekologiska. Glädjen ligger på gränsen mellan Östern och Dalarna i femmeters och plattans kulturhistoria är sammanvävd med glädjen verkstaden. www.rikststemp.se

Odlas svenska

Kombinationen av odla och samtidigt lära sig svenska finns i olika varianter för människor som ryser kommit till Sverige. Odling kan vara ett sätt att fylla tiden under den långa säsytgrossen. Att träna på språket och samtidigt göra något konkret passar många bättre än att sitta stilla i en skolbank. För den som bosätter sig i ett nytt land kan odling av grödor från det land man lämnat också vara ett sätt att hålla mattraditioner levande. Det är emellertid inte så enkelt att varje person som är född utanför Sverige har en bakgrund som bonde eller självhushållare.

Odlas svenska heter ett projekt i Åby vid en Bioforsk. Våren 2017 inflyddes nybörjare för att göra svenska samtidigt som de påbörjade utbildningen vid Gädd Vårer där. Ansvaret var Bioforsk och Bioforsk.

Andra exempel är Aggörens i Skövde och Göro grönny i Hagfors. De finns även svenska för invandrare till med grön odling.

Granne möter granne

Många som bor i lägenhet har kanske inte möjlighet att ta sig till en odlingslott. Det finns däremot gott om gräsmattor i våra läskorter. De uppstår på mycket som 40-50 procent av de urbana grönområdenas totala yta. Jens Råberg i Lindsberg är en av dem som vill ta vara på alla dessa grönytor och som odlar på innergården i sitt bostadsområde. Han odlar ihop med sina grannar, mestadels med barnen, och har planterat över hundra meter bärbuskar på utsidan av staket runt lekplatsen. Alla är välkomna att ta del av skörden.

Odlas med barn och ungdomar

En del menar att det är svårt att få barn att äta grönsaker. Inte på förskolan Bornagården i Växjö i alla fall, där barn och personal odlar olika grönsaker. Det finns även ett utomhuskök där barnen hjälper till med matlagningen. Varm soppa och rybakade smårör som gräddats över toppen Eld nummas utomhus vid långbord.

Biodla i Botkyrka driver projektet "Demokratodling" och gör kurser för ungdomar i ledarskap, demokrati, social- och miljöansvar hållbarhet. Här är odlingen ett demokrativerktyg.

Projektet "Ett Grönare Lund" startade 2011 och syftade till att stärka delaktighet och demokrati för barn och ungdomar. Metoderna finns dokumenterade i boken Växa & Oro på www.vaxochgro.se

Fakta:

Utställningsyta: 30 - 50 kvm. Ingen väggyta behövs, men skärmarna går att hänga på vägg. I så fall krävs minst 10 löpmeter vägg.

Utställningen kommer i två kollin på hjul, mått: H 132, L 200, B 42 samt H 150, L 180, B 70

Pris: 18.000 kr/månad. Exklusive transport.

Odling upp landet

Text och idé: Christina Schaffer
Bild och form: Edvard Koinberg

Beställning: Paula Hoffmann, 08-452 25 31
paula.hoffmann@folketshusochparker.se

En produktion från Folkets Hus och Parker

www.folketshusochparker.se
Telefon: 08-452 25 00

